

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 21. julija 1893.

Politiški oddelek.

Razdelitev okrajev po narodnostih.

III.

Podrobnosti trutnovske predloge še niso znane in zaradi tega o njej ne moremo izreči končne sodbe. Govorilo se je pa, da se misli določiti, da se lahko okraji razdele, naj tudi deželni zbor ne odda svojega mnenja.

Vprašal se bode pa vsekako zopet deželni zbor, ki bode imel torej priliko o tej stvari se posvetovati. Njegova pravica torej v tem oziru nikakor ne bode prikrajšana. Novi zakon bode še le stopil v veljavo, ko bi deželni zbor se v določenem obroku ne poslužil svoje pravice, ali bi se je vsled izgrediv v zbornici poslužiti ne mogel.

Mogoča sta pa dva slučaja, ali deželni zbor privoli v novo razdelitev okrajev ali pa ne dovoli. Še nedavno bi deželni zbor gotovo ne bil dovolil, ali sedaj so pa razmere nekoliko drugačne. Mladočehi so s svojimi napadi veleposestnike, ali vsaj nekatere, tako odtujili, da je prav lahko mogoče, da glasujejo z Nemci. Vlada bode pač v nemajhni meri imela zahvaliti Mladočehe, ako dobi v tej važni stvari večino v češkem deželnem zboru. V tem slučaju bi pač potem niti Mladočehi ne mogli trditi, da se je kako kratila deželna avtonomija. S spremenjenim zakonom bi se le to doseglo, da bi manjšina ne mogla preprečiti, da bi večina ne mogla izreči svojega mnenja. Zavarovalo bi se torej le izvajanje parlamentarne pravice.

Važneje za nas bi pa bilo to kar bi vlada storila, ako bi deželni zbor odklonil svoje mnenje. Do sedaj se še vlada nikdar ni izjavila, kako da li misli, je li zavezana držati se mnenja deželnega zbora. Sedaj bi bila pa prisiljena, se jasno izreči. Če se drži tega mnenja, da se mora ravnati po mnenji deželnega zbora, bi morala vso stvar popustiti in ves njen trud bi bil zastonj. Verjetno prav ni, da bi večina ministrov se držala tega mnenja, ker bi potem pač pri majhni verjetnosti, da

deželni zbor privoli v želje čeških Nemcev, trutnovsko stvar v državnem zboru spravljati na dnevni red, ne imelo pravega zmisla.

Posebno važno bi pa bilo za nas, če bi vlada se postavila na stališče, da se jej ni treba držati mnenja češkega deželnega zbora. Kar na Češkem velja, to mora veljati tudi drugod. Vlada bi torej očitno priznala, da deželni zbori v tej stvari nimajo nobene odločilne besede. Levičarji tudi že dolgo to naglašajo in bi tudi pozneje tako lahko ne mogli odstopiti od tega stališča. Mi smo že večkrat naglašali, da Slovenci nimamo najmanjšega povoda se posebno ogrevati za široko deželno avtonomijo, dokler se sedanje razmere radikalno ne spremenijo, in bi posebno v tem slučaju ne mogli nikakor žalovati, če bi deželnim zborom se malo pravice prikrajšale.

Že večkrat se je naglašalo, da bi bilo dobro, da se na Štajarskem in Koroškem okraji razdele po narodnostih. S tem bi se jako olajšala izvršitev narodne enakopravnosti. Sedaj so okraji v teh dveh deželah kaj čudno razdeljeni, tako da smo Slovenci v več krajih priklopljeni po večini nemškemu okraju, kjer nas potem ložje ponemčujejo. Posebno bi taka razdelitev bila velikega pomena na Štajarskem, kjer imajo okrajne zastope. Ti zastopi, če so slovenski, lahko precej koristijo naši narodnosti, če so pa nemški, pa mnogo škodujejo. Če bi koroški in štajarski deželni zbor imela kako odločilno besedo v tej stvari, potem pač na tako razdelitev niti misliti ni. Štajarski in koroški Nemci bi v kaj takega gotovo nikdar ne privolili, sklicujoč se, da s tem pride jedinstvo dežele v nevarnost. Drugače pa vlada. Braniti bi se že zaradi tega ne mogla tako odločno, ker je tako odločno zagovarjala tako razdelitev na Češkem. Naši glasovi so jej na Dunaji tudi potrebni. Nemška levica se kroji in zatorej utegnejo priti časi, da vlada vzlic podpora liberalnih Nemcev ne bode imela večine brez Slovencev. Tak čas pa lahko izkoristijo naši zastopniki.

Poleg tega bi razdelitev okrajev po narodnostih bila v korist tudi Čehom na Moravskem in v Šleziji. Slovenci bi torej lahko potem vzajemno postopali s Čehi

v tej stvari. Ko se razdele okraji po narodnostih na Češkem, se bode v tej stvari češko stališče jako premenilo.

Dunajskih punktacij Mladočehi ne bodo mogli več rabiti za svoje agitacije, ko bodo glavne določbe pod streho in bode izvršiti samo še tiste, ki bodo Čehom v korist. Češko državno pravo bode pa tudi izgubilo prevlačevalno moč, ker bode prebivalstvo pač spoznalo, da se v tem oziru sedaj pač ničesa še storiti ne dá. Mej Mladočehi samimi se že čujejo glasovi, da bi se popustilo češko državno pravo, samo da se taki glasovi iz strahu pred narodnim mišljenjem ne upajo prav na dan. Mladočehi bodo naravno potrebovali novo sredstvo za svoje agitacije in tako sredstvo bode torej razdelitev okrajev po narodnostih na Šleškem in Moravskem. Za tako razdelitev so tudi Rusini in nekateri Italijani. Mi bi torej v tej stvari ne bili brez zaveznikov.

Ako se taka razdelitev izvrši, se koroški in štajarski Slovenci še bolj odtujijo Nemcem in približajo nam Slovence. V slovenskih okrajih bi se narodnost kmalu tako utrdila, da bi na nemško gospodstvo ne bilo več misliti. S tem bi se nekako naredila pot Zjedinjeni Sloveniji. Če bi Slovenci gledali, da se v slovenskih okrajih kolikor je moč okrepi slovenska zavest in izpodrine nemštvo, ki tako le umetno životari, ter zahtevali z vso odločnostjo, da ž njimi tudi vsi deželni uradi občujejo slovenski, bi gospodje v Gradci in Celovci zgubivši upanje na ponemčenje Slovencev, sami začeli misliti, kako da se nas iznebé, ali vsaj nasprotovali bi ne več večji ločitvi Nemcev od Slovencev.

Ker se dualizem ne bode dal obdržati, temveč pride še do kake preosnove naše države, je vsekako mogoče, da še Zjedinjena Slovenija pride na dnevni red. Ta stvar se pa da le ugodno za nas rešiti, če se okraji razdele poprej po narodnostih. Ko bi pa pri sedanjih razmerah se oddeljevali Slovenci od Nemcev, bi vsekako mnogo Slovencev se pridružilo nemškim administrativnim celotam, in bi bili za našo narodnost izgubljeni. Zatorej je pa naše trdno prepričanje, da naši slovenski poslanci lahko z mirno vestjo glasujejo za trutnovsko predlogo.

Politični pregled.

V dunajskem mestnem zboru je nedavno liberalna stranka take kozolce preobračala, da se je zdelo namestniku potrebno, da odslej pošlje k obravnavam vladnega komisarja, ker mestni župan sam ne zna ali pa neče vzdržavati reda. Ta namestnikova odredba je jako poparila liberalce. Poslali so že k namestniku deputacijo, da ga prosi, naj nikar ne pošilja komisarja, ali namestnik se pa ne da pregovoriti. Udarec je za liberalno stranko tem huji, ker je namestnik grof Kilmansegg, rojen Hanoveranec, še nedavno bil jako naklonjen liberalni stranki. Njega imajo liberalci še mnogo zahvaliti, da imajo še sploh večino v mestnem zboru.

Tirolski deželni zbor zopet zboruje. Italijanskih poslancev zopet ni v zbornici, ker so pri dopolnilnih volitvah razen jednega zmagali le tisti kandidati, ki so za pasivno politiko.

Delavske zbornice. — Kakor se govori, že jeseni predloži vlada državnemu zboru načrt zakona o osnovi delav-

skih zbornic. Te zbornice bodo osnovane po vzgledu trgovskih zbornic in bodo volile za državni in deželne zборе svoje zastopnike. V državnem zboru bode 9 zastopnikov delavskih zbornic. Misli se pa tudi tako nekoliko premeniti volilni red za državni zbor. Po mestih se da volilna pravica vsem, ki kak direktni državni davek plačujejo in pa tistim, ki so dovršili srednja učilišča.

Ogersko. — Na Ogerskem se snuje katoliška stranka po vzgledu katoliškega centra na Nemškem. Nova stranka je pač potrebna, ker sedaj je verska mlačnost na Ogerskem silno velika. Želimo pa, da bi nova stranka bila Slovanom prijaznejša, kakor so sedanje madjarske stranke Prevelicah nad na novo stranko pa mi ne gojimo v nobenem oziru.

Srbija. — Minolo soboto pričela se je v skupščini razprava o zatožbi bivših liberalnih ministrov. Zatoženci prišli so se večinoma sami zagovarjat v skupščino, le nekateri so pisane zagovore poslali. Bivši ministerski predsednik Avakumovič zagovarjal se je prvi. Zavračal je obtožnico točko za točko, povdarjajoč, da zgodovina ne ve slučajja, da bi bil kdaj kak minister tožen zato, ker je ustavo tolmačil drugače, kakor so to želeli njegovi nasprotniki. Zagovarjal se je prav srečno in vse svoje korake, katere je storil kot ministerski predsednik temeljito opravičil kot postavno storjene. Ribarac zagovarjal se je še srečneje in kazal na radikale, češ, da so sami svoje dni več zakrivali kakor liberalci in vendar se niso tožili. — Priznati se mora, da so radikaleci tudi nepostavno postopali. Ako so se sedaj spravili z zatožbo nad liberalce, zgodilo se je to le iz maščevanja in gotovo ne iz gorečnosti za dobro stvar.

Nemčija. — Nemška vlada je z novimi volitvami dosegla to, kar je toliko želela. Dobila je pri volitvah večino za svojo novo vojaško predlogo. Minoli teden se je državni zbor bavil s to vojaško predlogo in isto minolo soboto sprejel s 15 glasovi večine. Vojaška predloga je torej pod streho in državni kancelar Caprivi bo lahko mirno in zadovoljno vžival pozitnice. Sedaj nastane le vprašanje, kje se bode vzela denar, da se pokrijejo stroški, ki imajo nastati vsled nove vojaške predloge. O tem se bo državni zbor še le bavil in prav bati se je, da novih davkov, ki se bodo morali napraviti na ta ali oni predmet, da se pokrijejo stroški, državni zbor ne bo tako rad dovolil, kakor je vojaško predlogo. Brez dvoma bodo o tem prav rezke debate.

Francija. — Dne 14. julija vršila se je v Parizu običajna narodna slavnost v spomin porušenja bastile. V ta dan pred 104 leti pričelo se je novo življenje na Francoskem. Druga leta bila je v ta dan zares pravcata narodna slavnost. Vlada udeležuje se te slavnosti vedno oficijelno in uprizori velikansko vojaško parado. Letos bila je ta slavnost jako klaverna, kajti narod se je ni udeležil, delavci in dijaki so namreč sklenili, da se je ne udeležijo. občinski svet pariški je tudi odklonil udeležbo in raz mnogih hiš so mesto trobojnic plapolale črne zastave, v znamenje, da ljudstvo ni zadovoljno z vlado. Vladni krogi, ki so že prej slutili, da se ljudstvo ne udeleži slavnosti in so se bali, da bi ne bilo resnih izgredov, so prav zadovoljni z izidom dneva, ker je minul brez vseh posebnih dogodkov.

Anglija. — Irska komerula bo v kratkem rešena. Dasi se je nekaj paragrafov zdatna premenilo in jih je nekaj vlada celo umaknila vendar se mora reči, da bo uspeh, katerega si bo Gladstone v dolnji zdornici s svoji neumornostjo priboril, velik. Gorenja zbornica bo predlogo najbrže zavrgla, na kar bo vlada parlament razpustila. Da pa liberalci pri novih volitvah zmagajo, je skoro gotovo, na kar se bode potem komerula vzprejela in bo Gladstone dosegel to, kar je želel.

Španija. — Nobena država nima denarja na kupe in vsakteri ga bolj manjka nego ostaja. Vendar takega pomanjkanja pa ni kmalu nikjer, kakor v Španiji. Vlada je v taki